

KÖFTELER

Fadim Büyüközdemir

- Yedi sekiz yaşlarındaydım. Okullar kapanır kapanmaz günler önceden özenle toplanmış valizlerimizle babamın memleketine, babaannemin evine geldik. Sisli şehrin koynunda bir köşeye sıkıştırılmış, daracık apartman dairesindeki evimizden sonra meyve ağaçlarının gölgesinde nefes alan, bu eski, müstakil konak benim özgürlük alanım olmuştu.

Okulların kapanma zamanı yaklaştıkça heyecanım artar, bu küçük Anadolu şehrine gideceğimi bilmek çocuk yüreğimi mutlu etmeye ziyadesiyle yeterdi. Yaz oldu mu babam, yıllık izninin ilk bir haftasını kullanarak bizi kasabaya getirirdi. İlk işi annemi benim şimdiye dek hiç görmediğim, annemin de çok küçükken kaybettiği anne babasının mezarına götürmek olurdu. Annem, çocukluğundan kalma, sessiz özlemine bizden gizlediğini sandığını gözyaşlarıyla ele verirdi.

Babam, kasabada durduğu süre boyunca babaannemin evindeki tamir, tadilat işlerini halleder, akrabaları ziyaret eder, akşamları da eski arkadaşlarıyla buluşmak üzere kahvehaneye giderdi. Bir haftanın sonunda tüm görevlerini yerine getirmiş olmanın ferahlığıyla yeniden Ankara'ya, işinin başına dönerdi. Okulların açılmasına az zaman kala ise ikinci bir haftalık iznini kullanarak yeniden yanıma gelirdi. Aynı yolları, aynı yüzleri yeniden dolaşır, bütün o döngü tamamlanınca, bizi de alıp Ankara'ya geri götürürdü. Her yıl aynıydı ama hiçbir yıl birbirine benzemiyordu. Çünkü ben her dönüşte biraz daha büyüyordum. Vefası ve alışkanlıkları hiç değişmeyen babamsa yaşlanıyordu.

O sabah annem, babamın yarın geleceğini söylemişti. Bu, okulların açılma vaktinin geldiği, Ankara'ya bir hafta içinde dönüşüne anlamını taşıyordu. Çiçekli bahçeden, gri günlere yolculuk edecektim. Babam ertesi gün geldi. Ablamı ve annemi alarak onları mezarlık ziyaretine götürdü eğer bulabilselerdi beni de alacaklardı ama evin

arka bahçesine saklandığımı kimse görmedi. Onlar gidince saklandığım yerden çıktım. Asma ağaçlarının altında oturan babaannemin yanına koştum. Neden saklandığımı anladığımı belli edercesine muzipçe güldü, beni kollarıyla kavrayıp sıkı sıkıya sardı. Şimdi bile ne zaman karşılaştım babaannemi hatırladığım ve sadece ona yakıştığına inandığım gül suyu kokusu iyice arttı, ciğerlerime doldu. Babaannemin hınzır gülümsemesi bir kahkahaya dönüşüverdi. O sırada evin demir kapısı, menteşelerini gıcırdatarak hafifçe aralandı. Bir kadın, başını kapıdan içeri ürkek ürkek uzattı:

– Hanımım; beni Nefise abla gönderdi, bahçeyi temizleyecekmişim.

Babaannem, gözlerini kısarak eliyle gel işareti yaptı. Kadın içeri girince şöyle baştan aşağı bir süzdü:

– Gel kızım, haberim var.

Kadın, korkak adımlarla bize doğru yürüdü. Sırtında bir kuşağın içinde sanki oraya dikilmiş gibi duran kırmızı yanaklı, küçük bir çocuk vardı.

Babaannem, hafızasından bir ismi bulmaya çalışır gibi sordu:

– Hay Allah, adın neydi kızım, Nefise söyleydi de unuttum.

– Dudu derler bana hanımım, dedikten sonra başını hemen öne eğdi.

– Doğru ya, şimdi bildim, iyi kızım hoş geldin. Senin efendi de bırakıp gitmiş bir kadınla, tek başına kalmışsın dediler, doğru mu?

– Hoş bulduk, öyle oldu hanımım, ne diyeyim, dedi. Sesi acıklı bir olayı anlatanlarinki gibi hüznü ve titrek çıkıyordu.

Babaannem, yılların verdiği otoriteyle karışık bir anneşefkatiyle iyice doğruldu:

– Aman kızım, herkes kendine eder, sen namusunla çocuğunu büyültmeye bak. Bak benim adam da öldü gitti, ben daha tazeciktim. Öldüm mü, yoo, niye ölecekmişim. Çok şükür, evladımı büyüttüm.

– Allah ömür versin, haklısın hanımım, ne diyeyim.

– Nefise ayda birkaç kez gelir hem evi hem bahçeyi temizler, buraları düzene sokardı ama bu sefer kocasının hastalığı uzun sürdü, şifası bol olsun.

Kadın, ilk kez kendin emin atılıverdi:

– Âmin hanımım ama ölecek dedilerdi.

– Onu biz bilemeyiz, Allah bilir kızım, dedi yüksek sesle babaannem. Kadının günahına ortak olmadığını Allah'a duyurmak ister gibi bir hâli vardı.

Zavallı kadın, tülbentiyle ağzını örttü. Ağzından çıkan kelimeler onu hem utandırmış hem de pişman etmişti. Fısıldar gibi zar zor duyulan bir sesle af diler gibi başını yere eğdi:

– Ne bileyim, öyle deyince mahalledekiler, Allah bilir hanımım, deyiverdi kadıncağız. Babaannem ne derse onaylayacağı belliydi.

– Çıkmadık candan umut kesilmez ki hay kızım, diyerek bu kez sesini iyice yumuşattı.

– Öyle hanımım, dedi kadın. Sanki Allah'ın işine karışıp hadsizlik yapmış ama o arada vefalı kullarına yani babaanneme yakayı elevermiş günahkârlar gibi utanarak başını yeniden yere eğdi.

Babaannem:

– Ben evi iyi kötü topladım ama bahçeye dizlerimin gücü yetmedi, benim oğlan Ankara'dan gelmeden gelseydin iyi olurdu. Çocuklar, bahçede temiz temiz dolaşır, oynarlardı. Şu ağaçların yaprakları güz bitene kadar dökülüyor, rüzgârla yağmurla iyice savrulmadan süpürüp toplamak lazım yoksa toprağa karışıyor, çamur oluyor iyice ayıklanmaz hâle geliyor etraf. Tek seferde dökülseler de kurtulsak ne var. Verdikleri iki yemiş, zahmeti yüzü geçmiş, dedi.

– Hepimizin aynı hanımım, nereden dökülüyor o kadar yaprak bilemedim.

– Eski hâlim olsaydı, bahçem böyle mi olurdu? Bir yaprak göremezdiniz bir bir. Ne yaprağı, bir tane çöp dahi bulamazdınız. Ama yaşlılık işte. Belim, yanım tutmaz oldu.

Kadın, bahçenin ölçüyormuş gibi kafasını aşağı yukarı sallayarak gözleriyle etrafı şöyle bir taradı, sonra:

– Nefise abla tembihledi hanımım merak etme, titizliğinden haberim var. Ben şimdi baştan aşağı gerekeni yaparım, siler süpürürüm.

Babaannem, başıyla çocuğu işaret ederek sordu:

– Çocuk, uyuyor mu?

– Yok hanımım uyumaz daha, sırtıma sıkıca bağladım, bana zararı olmaz, o alışık benimle iş görmeye, dedi. Sesi bu sefer daha canlıydı.

– Zararından değil kızım, çöz çocuğu da oynasın bizim torunla, yazık tozun içine sokma sabiyi.

Kadın, yine suçlu çekingenliğiyle:

– Sizi rahatsız etmesin diye dediydim hanımım.

Babaannem elinin tersiyle havayı savurur gibi yaparak kesin bir dille yineledi:

– Etmez, etmez. Zavallı sıkışmış zaten, indir çocuğu oynasınlar şuracıkta.

Kadın, çocuğu sıkı sıkıya sardığı kuşağı çözmeye koyuldu. O dolanmış çarşaf bir anda açılıverdi. Çocuk artık serbestti. Kadın onu yere indirdi, kuşağı yeniden beline sardı. Çocuk, sinirli, şaşkın ve huysuz bakışlarına rağmen kocaman yanaklarının ortasında kalan minik burnu, kısılmış gözleri, yanaklarından dışarı patlayan yumuk ağızıyla oldukça sevimli görünüyordu. Sıkıştığı yerden çıkmanın rahatlığını hissettikçe meraklı gözlerle etrafı süzdü, ağaçların altındaki kırmızı topu görünce yüzündeki şaşkınlığın yerini gülümseme alıverdi. Yalpalayarak topa doğru koştu.

Babaannem, kadına yeniden seslendi. Bu sefer sesinde şefkatten çok buyurganlık vardı:

– Ağaçların etrafını, çiçeklerin kenarını da çapalayiver, çalı çırpı ne varsa topla işte kızım, hepsi gözümüzün önünde durup durur, benim tek tek dememe lüzum yok ya. Sen işini daha iyi bilirsin. Şu kömürlükte süpürge, küreğin, çapan her bir şeyin var, ne lazım olursa oraya gir, al. Hadi kolay gelsin.

Kadın, hemen kömürlüğe yöneldi. Sanki yerlerini biliyormuş gibi babaannemin saydığı malzemeleri bulup çıkarıverdi. Ağaçların etrafını çapalamaya koyuldu. Ben ise küçük misafirin peşinden koştum, onu eğlendirmek istiyordum. Babaannem de her şeyin yolunda olduğundan emin olana kadar asma ağacının altında oturdu. Ara ara kadına yapacağı işi tarif ediyor bazen de bana ve çocuğa bakıp bakıp aferinler, maşallahlar çekiyordu. Küçük çocuk, topun peşinden koşuyor; yanına gelince tekrar ayağıyla tekme atmaya çalışıyordu. Biraz zaman geçince topun peşinden isteksizce yürümeye başladı, belli ki yorulmuştu. Asmanın altına bizim için serilmiş halıya gidip oturduk, birkaç oyuncuğımı da buraya taşıdım. Diğer yandan çocuk, oyuncaklarımdan birine zarar verir yahut kırar korkusuyla içim içimi yiyordu, gözümü oyuncaklardan ayırmıyordum.

Babaannem ikimiz için elma getirdi. Asma ağacından da birer salkım üzüm koparıp çeşmede yıkayıp tabağa koydu. Küçük çocuk, bir eliyle elmayı ısıyor sonra onu bırakıp üzümü yiyor, diğer eliyle kucağında topladığı oyuncaklarla oynamaya çalışıyordu. Durmadan anlaşılmaz sesler çıkararak söylenip gülüyordu.

O sırada ağaçların çapası çoktan bitmiş, çiçeklerin etrafı ayıklanmıştı. Yerdeki yapraklar süpürülmüş, otlar tırmıklanmıştı. Hepsi küçük bir dağ gibi bahçenin ortasına yığılmıştı. Kadıncağız; küçük, sıksa bedeninden beklenmeyecek bir çeviklikle çöp yığınına kucaklayıp el arabasını doldurmaya başladı. Ot yığınları el arabasını doldurunca sokaktaki çöp tenekesine doğru hızlıca el arabasını sürdü. Bunu defalarca tekrarladı.

Vakit ikindiye bulmuştu. Babaannem, oturduğu yerden önce emekleyerek sonra dizlerini tutarak kalktı. Evin hemen bitişiğindeki mutfaka gitti. Biraz sonra taze toprak kokusunu mutfaktan bahçeye yayılan yemek kokuları bastırdı. İnsanı acıktıran, sabırsızlaştıran tanıdık bir kokuydu bu. En azından benim tanıdığım bir koku... Küçük çocuk, kokular keskinleştikçe önce elmayı sonra üzümü yere bıraktı. Neşeli ve telaşlı hâliyle bir şeyler anlatmaya çalıştı, bana tutunarak ayağa kalktı, kokuya doğru heyecanla yürümeye başladı. Söylenmeye devam ediyordu. Belli ki çok acıkmıştı. Hemen ileride tökezledi, yere düştü. Ayağa kalkmak için bir destek aradı ama bulamadı. Yeniden eğilip emeklemeye başladı. Hiçbir engelin onu bu kokulardan geri koymasına izin vermek istemediği belliydi. O arada annesi bir çırpıda yanına geldi, çocuğu kaldırdı, sırtına atıverdi. Küçük çocuk, mutfak yerine annesinin sırtında olduğunu görünce ağlamaya başladı, parmağıyla kokuların geldiği tarafı gösteriyordu. Kadın sanki çocuğun ağladığını duymuyormuş gibi belindeki kuşağı çözüp çocuğu

içine yerleştirdi. Çocuk, bu hâliyle bir sepet şekline bürünmüştü. Kadın, mutfağa doğru telaşlı telaşlı seslendi:

– Benim içim bitti hanımım, başka istediğin var mıydı?

Babaannem, ağır aksak adımlarla yanımıza geldi. Elinde içine köfte konulmuş ekmekler vardı. Kokunun sebebi yanibaşımızdaydı. Bahçeye şöyle bir göz gezdirdi.

– Parlamış bahçe, eline sağlık kızım, sağ ol, sağ ol, elin pek hızlıymış, dedikten sonra elindeki parayı kadının eline sıkıştırdı.

Kadın, utana sıkıla avcunu sıktı:

– Güle güle kirletin hanımım, asıl sen sağ ol, eksik gedik olursa haber et, gelir, düzeltirim, dedi. Bir eliyle aldığı parayı kuşağına sıkıştırıyor diğer eliyle de ağlamaktan sesi gittikçe kısılan çocuğunu pışpışlıyordu.

Ulaşamadığı köftelerin yakınına geldiğini gören çocuk rahatlamış, ağlaması kesikleşmişti. Elleriyle köfte ekmekleri yakalamaya çalışıyordu.

Babaannem:

– Tamam kızım, giderken şu poşetleri al. Birine elma, birine üzüm koydum, oğlanla sana da ekmek arası köfte hazırladım, atıştırıverin öyle gidersiniz, diyerek kadına ekmekleri uzattı.

Kadın, telaşlı ve kesin bir el hareketiyle babaannemin elindeki köftelere hayır işareti yaptı. Deminden beri kısık çıkan sesi, çaresizlikle harmanlanmış, hırçın bir gururla yükseliverdi:

– Aman sakın teyze, benimki bunun tadını bilmez, bilirse hep ister, ben sonra bir daha nereden bulurum. Tadını hiç bilmediği daha iyi, diyerek almadı. Köfte ekmekler, babaannemin elinde yetim birer çocuk gibi ortada kaldı.

Annesinin köfteleri reddettiğini gören zavallı çocuğun ağlaması çığlığa dönüştü. Babaannem daha lafını bitirmeden kadın, kapının ağzındaki elma ve üzüm poşetlerini hızlıca alıp kapıdan çıkıp gitti. Demek ki elma ve üzümü bir daha bulabilirdi. Yoksa annesi onları da almazdı. Çocuğun hıçkırıkları, köftelerin kokusu gibi sokağa yayıldı yayıldı. Biraz sonra da tamamen kayboldu.

Biz, o hafta evimize döndük. Sonraki yıllar çiçekli konakla gri şehrin benim için farkı kalmamıştı. Büyüdüğümü o zaman anlamıştım. Artık çocukluğumu bana sadece gül suyu değil köfte kokusu da hatırlatır olmuştu. İki de yokluğun kokusu gibi burnuma düşerdi.

şimdi bile ne zaman köfte yesem aklıma o çocuğun ağlayışı gelir, yutkunurum. Çocukluğumun leziz, eşsiz köfte kokusunu değil de babasızlığın, çaresizliğin, fakirliğin kokusunu duyarım. Ondandır benim için köfte; koca yanaklı, minik burunlu çocuğun tadını bilmediği o yemektir.